

nyada de Biar i a Alginet diuen *pinyol* per la *pinyola* (1962); a la Canyada li equiparen la *brisa*. De *pinyola* se'n fa molta a les serres entorn del CpTarr.; me la definien com «l'últim residu irreductible de les olives» a Margalef, Poble de Granadella, l'Albagés, el Cogul (1935-6); no manca de tot valor nutritiu: en aquest poble vaig sentir com un captaire demanava que li'n donessin, amb propòsit de menjar-se-la. En surten encara d'altres productes. *Pinyolada* «oliva prensada o aixafada per a fer oli», Tort. o Ebre (Ara-bia, *Misc. Folk.*, p. 168); *pinyolassa* en el Penedès (Vilafranca, 1955); mentre que a Eivissa *pinyolada* és «orujó» (PzCabr.).

Ara bé aquests valors en el País Valencià els pren el primitiu: «*pinyol*: errax, arrax, carbón de huesos de azeituna, con que se haze un fuego apacible y durable, para los braseros que se usan en las casas», d'altra banda: «los otros huesos de las azeitunas, apiñados y deshechos, que salen de las almazaras, se dize también *pinyol* en Val., si están deshechos», «quando apiñados, a modo de ladrillos, o de pedazos de ladrillos, se dize *gleba* y *glebes* de *pinyols*», Carles Ros, 1764 (p. 186). Lamarca afegeix «*pinyol* el que se quema en algunas fábricas, borujo, terrón». El mot apareix en forma castellana en el murc. *piñuelo* (Ga. Soriano), 'erraj' (Lemus, *Vocab. Panocho*).

Pinyolera. Pinyoleta. Pinyolí. Pinyolissa. Pinyolós.

Empinar no és genú, per més que ho doni a entendre AlcM, però sense citar-ne més que exs. del S. xx, tots ells val. o insulars. Va entrar com a mot d'equitació, i això li donà llustre entre la noblesa de Mallorca, que és l'única terra catalana on ha aconseguit arrelament en la llengua comuna [DFgra.]. N'hi ha un testimoni mallorquí de 1700 en el DAG., i un altre d'*empignar-se*, també aplicat al cavall, en el prior de Perpinyà Miquel Agustí (1617), forma deguda a la influència de l'autòcton *repetnar* 'tirar coces el cavall' i *reguitnar*, per als quals veg. PEU: és freqüent el pas fonètic de *-dn-* a *-gn-*. D'on segurament el ross. *empinnat* 'irat, enfellonit' (Saisset, *Perpiny.*, 12, 64). Res no hi té a veure, en canvi, el cat. occid. *empinyar-se* 'emborrotar-se' (DAG.), derivat de la frase vulgar *agar far la pinya*.

Avui *empinar-se* és usat en el País Valencià i sobretot a Mallorca on l'apliquen quasi només als cavalls (Damen.) i a les ovelles (BDLC VII, 176) i algun altre quadrúpede, sempre per extensió del cavall. Però no enlloc del Princ. per més que el registri Lab. (també aplicat al cavall) i el DTo., on hi ha tants castellanismes, però és característic que l'exclougi Lacav. i que no se senti enlloc del Princ., sinó en el sentit de 'beure molt', en el qual tothom el sent com a mot pintoresc i acastellanat. Quant a l'etimologia del cast. *empinar*, ja en el DCEC vaig fer justícia de la vaga etimologia pre-romana en què s'havia pensat, i vaig demostrar que era derivat del cast. *pino* per la verticalitat i esveltesa de la conífera. *Empinada. Empinament.*

CPT.: *Pimpoll*, 'pinet' és tort. (CostManc. 1), format amb PULLUS 'animal jove', com el cast. *pimpollo*; *pimpollada* 'bosquet de pinells'. *Pinavet* [S. xx, manca

encara Lab. 1888 i DOrt., Vogel] no se sent en general en els Pirineus, sinó en algun punt (un cop a Cabó?, 1957) i mai com a cosa de muntanyencs. Més aviat *pivet* (*pibet*, Lab., Belv. «*piabet*: pinabete»), que tampoc és corrent entre els muntanyencs.

¹ Cert que no queda clara l'explicació d'aquesta e, però no apareixent enlloc més en les dades catalanes i occitanes del mot, hem de creure que es deu a alguna contaminació (la de *penya*, per la duresa de les dues coses? Potser la de parònims d'estructura semblant, i relatiu a fruita, com *pelló de castanya* o *pelló*).

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:

pi negral, pi negre, pi blanc, pi carrasser, pi roig, pi blanal, pi mascle, pi femella, pi ver, sepins, pi clapis, pi rodeno, pina, pinada, Pinada de Portaceli, La Pinada d'Almirant, Pinadeta del Rodenet, pinar, el Pinar dels Flares, pinosa, Pinosa del Sajer, Pinosa del Roc de l'Orri, pineda, La Pinyera, pinareda, la Pinareda d'en Dalmau, pomaredes, pinedar, Lo Pinetar, Pinarissos, pinetar, pinal, pinal, pinar v., pinar-se, pinarra, pinassa, La Font de les Tres Pinasses, pinata, pinotxa, pinell, pinet, pinetell 'pi petit', pinetó, pinetellada, pinetonada, pinoll, Pinoy, pinotell, pinató, pinatell, El Pinatellar, pinastre, pinetellar, pinetell (nom de bolet), pinenca, pinetenca, garrofer pinesc, pinya, pinya de col, pinyes de Sant Joan, copinya, piny, pinyata,, anar de pinyata, pinyoc, pinyoquet, pinyot, pinyotet, espinyoc de tribana, apinyocat, pinyó 'quantitat de diners', La Senyoria del Bon-Pinyó, Pedra-pinyó, pedra apinyonada, pinyonenc, pinyonada, apinyat, apinyar, apinyament, apinyador, apinyadis, pinyoca, pinolla, pinyolla, pi pinyer, Pic del Pinyer, pinyera, pinyerot, pinyero, pinyo, espinyar, espinyader, espinyar-se els morros, espinyar-se-les, espinyar-se, clavar una pinya, pinyol, pinyac, apinyacar, pinyó 'fruit de la pinya', pinyonada, pinyonia, pinyonaire, pinyonenc, pinyolenc, pedra pinyolenc, pinyoner, pinyonet, apinyonar, apinyonat, apinyonament, apinyonada, pinyol, pegar un pinyol, no valer un pinyol, el Pinyol-Rodon, de pinyol dolç, pinyolets, pinyola, pinyolada, pinyolassa, gleva de pinyol, pinyolera, pinyoleta, pinyolí, pinyolissa, pinyolós, empinar, empignar-se, empinnat, empinyar-se, empinar-se, empinada, empinament, pimpoll, pimpollada, pinavet, pivet, piavet.

Pia, adj., V. *pietat* *Pia* 'cabra clapada' del cast. *pío* color de cavall (d'origen fr.), DECH IV, 524b18 *Piada, piador*, V. *peu* *Piadós*, V. *pietat* *Piafar* gallicisme, del fr. *piaffer* (veg. PIAFAR, DCEC/DECH) *Pial, pialeta*, V. *peu* *Piamàter, piamatral*, V. *pietat* *Pianista, piano, pianola*, V. *pla* *Piar*, V. *peu* i *pitjar* *Piarnau* ve de *Pere Arnau* (no pas de *Puig*) *Piata de rallo*, V. *plat* *Piatança, piata*, V. *pietat* *Piatxar*, absolutament infundat que això s'usi en cat. oriental, ni «familiar» ni... públic *Pic, pica, picaranyes, picabaralla, picador, picadura, picafignes*, V. *picar*

Picalca 'calca del telar' [«calques o picalques, que